

גליונות לעיון במדרשת השבוע

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ שנה רביעית

יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער הסדרות נשי מזרחי באמריקה

4

פרק ל"ג - נ"ו

מסות-מסעי (תשי"ה)

א. נ"ב - נ"ג והורשתם את כל ישבי הארץ מפניכם... והורשתם את הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי...

רש"י נ"ב ד"ה והורשתם נ"ג ד"ה והורשתם את הארץ במדבר י"ד כ"ד ד"ה יורשנה " ל"ב ל"ט " יורש.

רמב"ן נ"ג ד"ה והורשתם את הארץ וישבתם בה...

רמב"ן בהגותו לספר המצוות להרמב"ם בסוף מצוות עשה: "מצוות שלא מנה אותן הרב (הלמב"ם) מצוות עשה כפי דעת הרמב"ן: מצוה ד': שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן האל יי' לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתנו מן האזמות או לשממה והוא אמרו "והורשתם את הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה והתחלתם את הארץ אשר נתתי לאבותיכם" ופרט אותה להם במצוה הזו כולה בגבוליה ומצויה, כמו שאמר (דברים א' ז'): "ובואו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה החר ובשפלה ובנגב ובחוף היט...". שלא יניחו ממנה מקום, והראיה שזו מצויה - אמרו יתעלה בענין המרגלים: (דברים א' כ"א) "עלה רש כאשר דברתי לך אל תירא ואל תחת. " ואמרו עוד (דברים ט' כ"ג): "ובשלח ה' אתכם מקדש ברנע לאמר עלו וראו את הארץ אשר נתתי לכם וכאשר לא אבו לעלות במאמר הזה כתוב (דברים ט' כ"ג): "ותמרו את פי ה'... ולא שמעתם בקולו" - הוראה שהוא מצוה - לא יעוד והנסחה... ואומר אני, כי המצוה החכמים מפליגים בה, והוא דירת א"י, עד שאמרו (כתובות ק"י) "כל היוצא מנה ודר בתו"ל יתן בעיניו כעובד ע"ז שנאמר (סמואל א' כ"ו י"ט) "כי גרשנו היום מהמטות שנחלת ה' לאמור לך עבוד אלוהים אחרים", וזולת זה הפלגות גדולות שאמרו בתו"ל - הכל הוא מצוות עשה שנצטוינו לרשת הארץ לשבת בה, אם כן הלא מצוות עשה לזרוע מנהלים כל אחד ממנו, ואפילו בזמן גלות, כידוע בתלמוד במקומות רבים, ולעון ספרי (ראה י"ב כ"ט): מעשה בר' יהודה בן בתיא בר' כתיב הן חרש ור' חנינא בן אחי ר' יהושע ור' יונתן שהיו יוצאים הוצה לארץ והגידו למלכות (מקום בתו"ל) וזכרו את א"י, וקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקדעו בגדיהם וקראו המקרא הזה: "וירשת אותם וישבת בארצם" - וזכרו יצאו למקומם, אמרו: "ישבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה."

ספורנו ד"ה והורשתם את הארץ

- 1. מה בין רש"י לרמב"ן בפירוש המלה "והורשתם"?
2. מה ביניהם בפירוש המבנה הסניטקסי של פסוק נ"ג?
3x מה הן מעלותיו ומגרעותיו של כל אחד משני הפרושים?
4. מה הקשר העומד בשני הספרונים?
5. במה שונה ספורנו בשני הפרשים הנ"ל?
6xx מהי הולדת פרושו?
(הערה: לשון הגמרא בכתובות ק"י ע"ב, שונה במקצת מזו המובאת בדברי הרמב"ן, עיין בגמרא!)

ב. נ"ג והורשתם את הארץ - תרגום אונקלוס ותמרגון ית יתבי ארעא. (ועי' רש"י!) (ועי' גם בראשית מ"א מ"ו ותעש הארץ - ת"א: וכנסו דיירי ארעא. (ועי' רש"י!))

- 1. מדוע מתרגם אונקלוס כאן "את הארץ" - יושבי הארץ?
2xx מה סובך רש"י כאן כמות?
(ועי' רש"י שמות מ"ו ט' ד"ה צדיק הדני)

xxx נ"ז והתחלתם את הארץ ראב"ע ד"ה והתחלתם. מה קשה לו ולשם כי יביא פסוק ל"י י? ועי' ראב"ע שם!

ד. נ"ה והיה אשר תתירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וזררו אתכם. רש"י ד"ה והיה אשר תתירו; ד"ה לשכים; ד"ה ולצנינים; ד"ה וזררו אתכם. רמב"ן ד"ה לשכים בעיניכם.

- 1. מה קשה לרש"י בנ"ה והיה אשר תתירו.
2. הרמב"ן מסכים לכאורה עם פירוש רש"י כאן. מה הוא מוסיף עליו? במה שונה ממנו כאן?
3xx בעל דברי דני מקשה על דברי רש"י ד"ה וזררו: מה תיקן בזה, והרן גם בפדשת פקחם כ"ח י"ז כתיב "כי צדיקים הם לכם" ותרגומו כמו כאן ולא הביאו רש"י?